

opinions דעות

סוף עונה באוניברסיטה

שלחו להדפסה

באמתלה של שמירת האינטרס הציבורי, חותרים פקידי האוצר לרוקן את האקדמיה מתוכן ולהפוך אותה ל"רווחית" פרופ' חיים רחמן

חברה ואקדמיה

ההצגה "המצליחים", המועלית בימים אלה על-ידי החאן הירושלמי, מציבה מראה בפני החברה הישראלית, בה משתקפים במלוא הריפותם תחלואיה השונים. הם מתבטאים בתרבות הרייטינג, בחברה שהזניחה את ערכי המוסר והצדק החברתי, חברה בה ההצלחה נמדדת במונחים של הישגים חומריים. במוקד העלילה נמצא תיאטרון ישראלי, שנקלע לקשיים כספיים ומנסה על-ידי מנהלו הפיננסי להעלות "שלאגר", העונה לדרישות הקהל. התיירת הרוסייה בסיפור, המחפשת את אביה, היא נקודת האור היחידה הנקלעת לחברה כוחנית ואלימה, בה הזנות והסחר בנשים הפכו למוסכמות, והשקר והזלזול הוא לחם חוקה. בחברה זו הצביעות והשחיתות, בצע הכסף וניצול החלשים והנשים דרים בכפיפה אחת עם ערכי היהדות והמסורת. סרסור הזנות ומנהל התיאטרון, כל אחד בתורו, מנסים בכוח ובאלימות להביא - זה את התיירת וזה את שתקני התיאטרון - לזנות בתפקידם. את סופם הטראגי של הגיבורים אשאיר לדמיונם של הקוראים, להם אני ממליץ בחום לראות את ההצגה.

נכנעים לרייטינג צילום: טי די בנק

קשה שלא למצוא דמיון רב בין התיאטרון שהוא לבין המוסדות האקדמיים בישראל. שניהם אמונים לגילוי האמת ללא מורא וללא משוא פנים, מכוח האמון והאשראי הציבורי שניתן להם. אין הם יוצרים תוצר עם תג מחיר, תרומתם לחברה היא מהותם וטבועה בעצם קיומם. יכולת השפעתם בעיצובה הפוליטי, החברתי, הכלכלי והמשפטי של החברה מושתתת על עצמאותם המחשבתית. עצמאות זו מעוגנת בחסינות מפני פיטורים בדמות הקביעות שניתנת לחברי הסגל האקדמי באוניברסיטאות. מכאן נגזר גם אופי הפרטים המשתייכים למוסד האקדמי - לרוב אנשים יצירתיים וביקורתיים, הרואים בהנחלת ידע וערכים לכלל את עיקר תרומתם ופרנסתם, ובעיצוב חברה טובה ומתוקנת יותר - את הישגיהם. בהיעדר עצמאות זאת, מוסדות אלה משולים לכלים ריקים מתוכן, ללא הצדקה מוסרית וציבורית לקיומם.

לחצו כאן להגדיל הטקסט

אין ספק כי חופש המחשבה והפעולה של אנשי האקדמיה הם לצנינים בעיני מספר פוליטיקאים, במיוחד אלה הנגועים באינטרסים כלכליים. האחרונים, החולשים על הקופה הציבורית, מנסים מפעם לפעם - באמתלה של שמירת האינטרס הציבורי - לרוקן מתוכן את תפקידם ההיסטורי של המוסדות האוניברסיטאיים, ולהזכרם לגורמים כלכליים רווחיים למטרותיהם. בגרונם הדאגה לשמירת המצוינות המדעית, אך בליבם הדאגה לרווחיות. מטרתם היא להפוך את המוסדות האקדמיים למוסדות כלכליים, תוך ביטול הקביעות והנהגת שכר מדורג, ובהמשך - הפרטת האוניברסיטאות במחירי סוף העונה לטובת חבריהם. בהקשר זה, ועדת שוחט היא כלי משחק, כאשר מסקנותיה הוכתבו מראש בלא ידיעתה. מכאן, אין היא יכולה להרשות צירוף של נציגים מן הסגל האקדמי, שיאירו את מהלכיה.

למרבה הצער, הקיצוץ הנמשך בתקציבים לרווחת הציבור, בכלל זה בתקציבי המוסדות להשכלה גבוהה, הביא לכך שוועד ראשי האוניברסיטאות נאנס לתמוך בגישות פוליטיות אלו למען הבטחת התמיכה הכספית. בניגוד לתמיכה הציבורית הרחבה, לה אני עד במיוחד משכבות הביניים ומטה, מנסים גורמים באוצר - בעזרת עיתונאים מטעם - לקעקע את עמדת הסגל האקדמי ומעמדו על-ידי הכפשת שמו והמעטת הישגיו ברבים. למותר לקורא לשאול, היכן הייתה מדינת ישראל ממוקמת במעמדה הכלכלי, המדעי והמדעי כיום בעולם, לולא הבוגרים שהתחנכו ועדיין מתחנכים במוסדות להשכלה הגבוהה בארץ?

היחס המזלזל של הממשלה בחינוך בכלל ובהשכלה הגבוהה בפרט הוא תוצאה ישירה של נמכות קומתה של המנהיגות בישראל. כפועל יוצא מכך, נקבעת המדיניות הכלכלית-חברתית על-ידי פקידי בעלי אינטרסים באוצר, במקום על-ידי הממשלה. אבוש ואודה כי למצב זה תרמה גם הסתגרות חברי הסגל האקדמי במעבדותיהם והזנחת תפקידם החברתי, בעיצוב חברה מתוקנת וצודקת יותר ובהתנערות על עולות חברתיות למיניהן. מערכות החינוך היסודי והתיכוני כבר הידרדרו והגיעו לשפל המדרגה. עצמאות האוניברסיטאות כמעוז האחרון לאיכות ולשפיות, והנאמנות לשליחותן הציבורית ולא לתרבות הרייטינג, נתונות עתה בסכנה שעלולה להביא להידרדרות נוספת, שלא ניתן לתקנה. לא ההפרטה, אלא צמיחת מנהיגות חדשה בעלת שיעור קומה מוסרי ומודעות ורגישות חברתית, שתאזר עוז ותעמיד את החינוך בראש סדר היום בישראל, היא הפיתרון לקידום חינוך והשכלה איכותיים ולהתגברות על תחלואי החברה.

הכותב הוא חבר הסגל האקדמי בטכניון

חזרה